

1 PET

1 ¹Ihe Pet ihe. Ko hepape amono kar putar peme ihe nehe kury. Zezuz Zeneruwihawete hemono kar purupe a'e, uze'eg imume'u kar pà ihewe a'e. Pe Tupàn hemixamixak kwer romo peiko pe. Peiko Tupàn heko haw pe wiko ma'e ràm romo no. Peiko teko weko haw 'ym me wiko ma'e ài. Aze awa wiko wànàm 'ym wainuromo nehe, zawaiw katu heko haw izupe nehe. Peiko wànàm 'ym wainuromo wiko ma'e ài. Pehàphèhàz māràn ywy rehe peneko pà kury. Pon ywy rehe peiko, Karaz ywy rehe peiko no, Kapanoz ywy rehe peiko no, Az ywy rehe peiko no, Mixin ywy rehe peiko no. Pitàitàigatu peiko amo ywy rehe no. **2**Penexanexak Tupàn Zeneru a'e, ta'e ipurexaexak wer tuwe penehe a'e xe. Umur kar Wekwe Puràg peinuromo. Hekwe Puràg pemonokatu ikatu 'ym ma'e wi uzeupe a'e, ikatuahy ma'e romo pemuigo kar pà a'e. — Peruzar Zezuz Penuwihawete nehe, i'i peme a'e no. Ta'e Zezuz umàno a'e xe, pemukatu kar pà Tupàn pe a'e xe. Tuwe pepuhareko katu a'e nehe. Tuwe pemupytu'u kar ma'e wi pekyze re nehe no.

— *Tupàn zanemuigo kar putar uze'epyr nehe, i'i Pet a'e kury*

3 Tuwe ximume'u Tupàn ikatu haw nehe, izupe nehe. Tupàn a'e, Zanezar Zezuz Zeneruwihawete tu romo hekon a'e. Zanepuhareko katu a'e, a'e rupi zanemuigo kar ukweraw wi ma'e kwer zàwenugar romo a'e. Zanemuigo kar putar uze'epyr tuweharupi nehe. Ta'e umugweraw kar Zezuz Zeneruwihawete a'e xe, imàno re a'e xe. A'e rupi tuweharupi xiàro tur àwàm zane kury. Nazapytu'u kwaw hàro re. **4** Tupàn uzapo putar ikatuahy ma'e wemiruze'eg wanupe a'e nehe. Omonokatu ikatuahy ma'e ywate a'e. Amo 'ar mehe umur putar a'e ma'e wemiruze'eg wanupe nehe. A'e ma'e ywate har na'iaiw kwaw a'e pe nehe. Nukàzym kwaw a'e wi nehe. **5** Omonokatu a'e ma'e peme a'e. Pezeruzar Zezuz rehe. A'e rupi Tupàn pepyro a'e, ta'e ikàg a'e xe. Pepyro

putar tatahu wi a'e nehe, pemuigo kar pà uze'epyr tuweharupi a'e nehe. Iahykaw rehe umume'u putar zanepyro haw a'e nehe, teko nànan a'e nehe.

6 Penurywete nehe ty wà, ta'e Tupàn uzapo putar ikatuahy ma'e peme a'e nehe xe, pemurywete kar pà ywate a'e nehe xe. Pezumumikahy putar ko 'ar rehe nehe kury, ta'e pepuraraw putar ma'erahy tetea'u nehe kury xe. **7** Uzeruzar 'ym ma'e upuraraw kar putar ma'erahy peme a'e wà nehe. Tupàn numupytu'u kar kwaw a'e wà nehe. Ta'e pekàg putar ipuraraw mehe nehe xe. A'e mehe teko uze'eg putar nezewe peme a'e wà nehe. — Uzeruzar tuwe Zezuz rehe a'e wà, i'i putar peme a'e wà nehe. Aze zanepurexak wer ita hekuzar katu ma'e or her ma'e heny katu ma'e ikatu haw rehe nehe, ximupyràn tata pupe nehe. Hepuxi kwer wapyk i'aromo nehe. Xityk izuwi. Upyta xo ikatuahy ma'e zutyka'i nehe. Nezewegatete pezeruzar haw no. Ikatu wera'u a'e ita wi Tupàn pe a'e. A'e rupi xixak putar ikatu haw nehe, aze xipuraraw ma'erahy nehe. Ma'erahy ipuraraw paw a'e, nuzawy kwaw tata a'e. Aze napepytu'u kwaw pezeruzar ire nehe, ma'erahy ipuraraw mehe nehe, napepytu'u pixik kwaw pezeruzar ire nehe. A'e rupi Zezuz Zeneruwihawete purupe izexak kar mehe nehe, a'e 'ar mehe nehe, umume'u putar uzehe pezeruzar katu haw a'e nehe. Peiko putar ikàg ma'e romo ipuràg eteahy ma'e romo a'e 'ar mehe nehe no. Umume'u putar pekatu haw teko wanuwa rupi paw rupi a'e 'ar mehe nehe no. Teko pemuawate katu putar a'e wà nehe. **8** Pezamutar katu Zezuz peiko. Napexak pixik kwaw. Pezeruzar hehe no. Napexak kwaw no. A'e rupi penurywete kury. Uhua'u penurywete haw. Napepuner kwaw penurywete haw paw imume'u haw rehe, ta'e penurywete azeharomoete xe. **9** Penurywete peiko kury, ta'e pepyhyk zepyro haw pe xe. Pezeruzar haw rehe pe kury xe.

10 Tupàn ze'eg imume'u har kwehe arer a'e wà, wekar tuwe purupyro haw a'e wà. Upuranu purehe wà no. — Ma'e 'ar mehe

Tupàn zanepyro putar a'e nehe, i'i purupe a'e wà. Umume'u ma'e ikatu ma'e a'e wà, peme Tupàn hemimur rà m a'e wà. **11** — Mâràn 'ar mehe Tupàn umur kar putar zanepyro har zanewe a'e nehe, i'i izupe wà. — Ma'e taw pe uzexak kar putar nehe, i'i izupe wà. Zaneruwihawete Hekwe a'e, uhem wapy'a pe a'e. Umume'u Purupyro Ma'e hemiapo rà m wanupe. — Purupyro ma'e upuraraw putar ma'erahy tetea'u a'e nehe, i'i Hekwe wanupe. — Ipuraraw paw ire wiko putar tuwihawete ikà g ma'e romo nehe, ipurà g eteahy ma'e romo nehe, i'i wanupe. **12** — Pemuapyk heze'eg pape rehe nehe, i'i Tupàn Hekwe a'e awa wanupe. — A'e rupi amo 'ar mehe teko ukwaw putar Purupyro Ma'e a'e wà nehe, i'i wanupe. A'e rupi a'e Tupàn ze'eg imume'u har umuapyk ize'eg pape rehe a'e wà. A'e rupi ko 'ar rehe pepuner a'e ze'eg imugeta haw rehe kury. Ta'e umume'u Zaneruwihawete Zezuz tur à wàm a'e wà xe, purupe a'e wà xe. Tupàn ze'eg purà g imume'u har ko 'ar rehe har a'e wà no, umume'u waiko purupe a'e wà no. Peinu imume'u mehe no. Tekwe Purà g umur ukà gaw wanupe a'e, a'e ze'eg imume'u kar pà wanupe a'e. Tupàn umur Wekwe Purà g wanupe a'e, ywak wi a'e. Te Tupàn heko haw pe har a'e wà, nukwaw katu kwaw ko ma'e a'e wà. Nukwaw kwaw a'e wà. Pekwaw katu pe. Ipurukwaw wer zepe hehe wà.

***Tupàn zanerenoz ikatu ma'e romo
zanemuigo kar pà a'e***

13 Tupàn umur putar ikatuahy ma'e peme nehe, Zezuz Zaneruwihawete tur mehe nehe. Peàrogatu tur à wàm nehe. Pema'enukwaw tuwe Zezuz rehe nehe. **14** Peruzar Tupàn ze'eg nehe ty wà. Kwehe mehe ikatu 'ym ma'e rehe pepurapo wer peiko, ta'e napekwaw kwaw Zezuz pe xe. Pepurapo wer zo agwer ma'e rehe nehe kury. Peiko zo agwer ma'e rehe ipurapo wer ma'e romo nehe. **15** Pezemonokatu Tupàn pe nehe. Ma'e paw iapo mehe peiko ikatuahy ma'e romo nehe. Ta'e Tupàn penenonoz har a'e xe, ikatuahy ma'e romo hekon a'e xe. Nuzapo pixik kwaw ikatu 'ym ma'e a'e. **16** Nezewe i'i Tupàn ze'eg

kwehe arer a'e. — Petyryk ikatu 'ymaw wi nehe, ta'e atyryk ikatu 'ymaw wi ihe no xe, i'i zaneipy wanupe.

17 Aze peze'eg Tupàn pe nehe, — Heru, peze izupe nehe. Aze amo uzapo ikatu 'ym ma'e nehe, Tupàn umume'u putar hemiapo kwer a'e nehe. Pitàitàigatu teko wanemiapo kwer umume'u putar nehe. — Namume'u kwaw neremiapo kwer nehe, ni'i kwaw amo pe. A'e rupi, ko ywy rehe peneko mehe pemuwete katu Tupàn nehe. **18** Ta'e pekwaw katu Zezuz penekuzaromo imàno awer pe xe. Tupàn umumàno kar wa'yr imono penekuzaromo a'e. A'e rupi pepyro penemiapo kwer ikatu 'ym ma'e wi. Ta'e peiko penàmuzgwer wazàwe a'e 'ar mehe xe. Zaneremetarer tàtà ma'e or her ma'e a'e, parat her ma'e a'e no, ukàzym zanewi a'e. Zezuz imàno awer uzawy temetarer. Nukàzym pixik kwaw zanewi nehe. **19** Tupàn pepyro a'e, ta'e Zaneruwihawete umàno penekuzaromo a'e xe. Uhua'u penekuzar a'e. Àràpuhàràna'yr izuka pyrer ikatuahy ma'e ài hekon a'e. Naheta kwaw ikatu 'ymaw hehe. Kwehe mehe zutew uzuka Àràpuhàràna'yr Tupàn huwa rupi a'e wà, wemiapo kwer ikatu 'ym ma'e hekuzaromo a'e wà. Zezuz umàno zaneremiapo kwer ikatu 'ym ma'e hekuzaromo a'e, Àràpuhàràna'yr ài a'e. **20** Ywy iapo 'ym mehe Tupàn waxaexak wa'yr Zezuz a'e, zanepyro har romo imuigo kar pà a'e. Ko 'ar rehe umur kar xe a'e kury, ywy rehe har romo imuigo kar pà a'e kury. Ta'e ipurupyro wer penehe a'e xe. **21** Tupàn umugweraw kar Zezuz imàno re. A'e re umuigo kar tuwihawete ikà g ma'e ipurà g eteahy ma'e romo no. A'e rupi pezeruzar tuwe Tupàn rehe. Peàrogatu ipyr peho à wàm peiko. **22** Peruzar katu ze'eg azeharomoete har. A'e rupi pezemukatu Tupàn huwa rupi. A'e rupi pezamutar amogwer uzeruzar ma'e peiko pe wà kury. Pezeamutamar katu tuwe nehe. **23** Izypy mehe zazexak kar zane, ta'e zaneru ywy rehe har zanemuzà g a'e wà xe. Zaneru ywy rehe har a'e wà, umàno a'e wà. Zamàno putar zane nehe no. — Zanezexak kar awer ipy, za'e izupe. Ko 'ar rehe zazexak kar wi

kwez kury, Tupàn ipurumuzàmuzàg romo zane kury. Tupàn numàno kwaw a'e. Zazexak kar wi ipurumuzàmuzàg romo zane, ta'e zazeruzar ize'eg rehe zane xe. — Zanezexak kar wi haw, za'e izupe. **24** Ta'e nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer a'e xe.

Teko paw rupi a'e wà,
Ka'api'i ài wanekon a'e wà.
Wakàgaw wapuràgaw a'e wà,
Nuzawy kwaw ka'api'i putyr a'e wà.
Uxinig ka'api'i.

Iputyr uxinig u'ar pà izuwi no.

25 Tupàn ze'eg a'e,
Nukàzym pixik kwaw nehe.

Teko ukwaw putar ize'eg tuweharupi a'e wà nehe.

Urumume'u a'e ze'eg puràg peme ure.

Uze'eg ita purumuigo kar ma'e rehe a'e kury

2 ¹A'e rupi pepytu'u ikatu 'ym ma'e paw iapo re nehe ty wà. Pepytu'u penemu'em ire nehe. Penemu'em zo penemiapo kwer rehe nehe. Peiko Tupàn ze'eg heruzar harete romo nehe. Pepytu'u penewyrowyroahy re nehe. Pepytu'u amo wanupe peze'eg zemuteahy re nehe.

2-3 Nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer a'e. — Pekwaw Zanezar ikatu haw kury. Peiko kwarera'i uzexak kar romo ma'e ài. Kwarera'i ipuru'u wer uhy ikamy kwer rehe a'e. Nezewegatete pezemu'e Tupàn ze'eg rehe nehe. Kwarera'i tua'u ikamy kwer i'u re. Nezewegatete aze pezeruzar Tupàn ze'eg rehe nehe, pepyro putar a'e nehe. **4** Pezeruzar Zanezar rehe. Ita tàpuz iwy pe har ài hekon a'e. Tàpuz iapo har a'e wà, aze nukwaw katu kwaw iapo haw a'e wà, weityk ita ikatu ma'e a'e wà. Omono ita ikatu 'ym ma'e tàpuz iwy pe wà. Nezewegatete Tupàn iàmàtyry'ymar a'e wà, nuzeruzar kwaw Zezuz rehe wà. — Na'ikatu kwaw, i'i izupe wà. Tupàn nuze'eg kwaw nezewe. — Ikatuahy, i'i tuwe izupe. **5** Pezeruzar Zezuz Zaneruwihawete rehe. A'e rupi Tupàn uzekaiw katu penehé. Aze ita ikatu nehe, tàpuz ikatu putar nehe no.

Nu'ar kwaw nehe. Zezuz a'e, ita tàpuz iwy pe har ài hekon a'e. Peruzar ize'eg nehe. A'e mehe peiko putar tàpuz ài izupe nehe. A'e mehe zaiko putar Tupàn hàpuzuhu ài nehe, ta'e Hekwe wiko putar zaneinuromo a'e nehe xe. Xaxeto a'e wà, uma'ereko tuweharupi tàpuzuhu pupe wà, ma'e imono pà Tupàn pe wà. Pezeruzar Zezuz Zaneruwihawete rehe. A'e rupi peiko Xaxeto ài. Pekatu izupe kury, ta'e Zezuz o'ok ikatu 'ym ma'e pewi a'e xe. Pezapo putar ma'e Tupàn pe nehe, hàpuzuhu rehe uzekaiw ma'e wazàwe nehe. Penemiapo ràm ikatu putar izupe nehe no. Ta'e Hekwe Puràg umur putar ukàgaw peme a'e nehe xe, ikatu ma'e iapo kar pà peme a'e nehe xe. **6** Ta'e nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer a'e xe.

— Teko wexak ita ikatu ma'e a'e wà,
tàpuz iwy pe har romo a'e wà.

Nezewegatete aexak penuwihawete ihe no.

Xiàw taw pe wiko putar a'e nehe.

Hehe uzeruzar ma'e a'e wà nehe,
nuzemumikahy pixik kwaw
a'e wà nehe.

Hurywete putar wà nehe,
ta'e uzeruzar hehe wà nehe xe.

7 Aze pezeruzar hehe nehe, a'e ita tàpuz iwy pe har zàwenugar ikatuahy putar peme a'e nehe. Aze napezeruzar kwaw hehe nehe, a'e mehe Tupàn ze'eg kwehe arer uzeapo putar penemiapo kwer imume'u har romo a'e nehe. Nezewe i'i a'e ze'eg. — Tàpuz iapo har weityk ita imono wà, ta'e ita na'ikatu kwaw wanupe xe. Tupàn omono a'e ita tàpuz iwy pe a'e, Imukàg kar har romo a'e.

8 Nezewe i'i amo Tupàn ze'eg kwehe arer a'e no.

A'e ita tàpuz iwy pe har zàwenugar
na'ikatu kwaw uzeruzar 'ym ma'e
wanupe a'e.

A'e rupi Tupàn uzepyk putar
wanehe nehe.

Tupàn uzepyk putar wanehe nehe,

ta'e nuzeruzar kwaw ize'eg
rehe a'e wà xe.
Tupàn na'ipurupyro wer
kwaw wanehe.

9 Tupàn hemixamixak kwer romo peiko pe. Xaxeto ài peiko, tuwihawete pe uma'ereko ma'e romo peiko. Tupàn hemiruze'egete romo peiko. Penexanaxak a'e. — Pemume'u heremiapo kwer peho teko nànan nehe, ta'e ikatuahy heremiapo kwer ihe xe, i'i iko peme. Aze teko wata pyhaw wà nehe, nuexak kwaw wape ràm wà nehe. Izypy mehe peiko pyhaw wata ma'e wazàwe, ta'e napekwaw kwaw Tupàn hape rupi peho haw xe. Tupàn penenonenoz a'e. A'e rupi pekwaw hape rupi peho haw kury. 'Aromo wata ma'e wazàwe peiko kury. **10** Izypy mehe napeiko kwaw Tupàn hemiruze'eg romo. Ko 'ar rehe peiko hemiruze'eg romo kury. Izypy mehe napekwaw kwaw ikatu haw. Pepuhareko tuwe a'e. Ko 'ar rehe pekwaw katu pepuhareko haw kury.

Zaiko Tupàn pe uma'ereko ma'e romo zane

11 Aze amo teko oho amo ae ywy rehe wà nehe, aze upyta a'e pe wà nehe, na'ikatu kwaw a'e ywy rehe har wanupe wà nehe, ta'e nuiko kwaw wànàm romo a'e wà nehe xe. Peiko weko haw 'ym me wiko ma'e wazàwe. Uzeruzar 'ym ma'e uzapo ikatu 'ym ma'e waiko wà. Napeiko kwaw wazàwe, ta'e pepytu'u iapo re xe. Pezypyrog zo iapo pà nehe, a'e peme, hemyrypar wà. Aze zauxiapekwer oho puràmàtryry'maw pe nehe, ume'egatu putar wàmàtryry'mar wanehe nehe. — Aze name'e kwaw wanehe nehe, hezuka putar wà nehe, i'i uzeupe. Nezewegatete aze xiapo zaneremiapo putar haw zutyka'i nehe, xiapo putar ikatu 'ym ma'e nehe. Pezapo zo ikatu 'ym ma'e nehe. **12** Uzeruzar 'ym ma'e wainuromo peneko mehe nehe, peiko ikatuahy ma'e romo nehe. Pezapo zo ikatu 'ym ma'e nehe. A'e rupi aze awa uze'eg zemueteahy penehe nehe, amogwer nuzeruzar kwaw ize'eg rehe wà

nehe, ta'e ukwaw putar pekatu haw wà nehe xe. A'e rupi a'e teko umume'u putar Tupàn ikatu haw izupe wà nehe, Zezuz tur mehe wà nehe, ta'e xo ikatu ma'e zo pezapo peiko pe nehe xe.

13 Peruzar penuwihaw waze'eg nehe. Ta'e nezewe haw ikatu Zanezar pe xe. Peruzar peywy rehe har ikàg wera'u ma'e ze'eg nehe no. **14** Peruzar amogwer peywy rehe har wanuwihaw pe wà nehe no. Ta'e Tupàn umur kar a'e tuwihaw zanewe a'e wà xe. A'e tuwihaw uzepyk putar imunar ma'e wanehe wà nehe, upuruzuka ma'e wanehe wà nehe no. Ta'e Tupàn umuzepyk kar a'e teko a'e tuwihaw wanupe a'e wà xe. Teko uze'egatu putar ikatu ma'e iapo har wanehe wà nehe no, ta'e Tupàn umuze'egatu kar a'e wà xe. **15** Pezapo ikatuahy ma'e tetea'u nehe. Tupàn uputar nezewe haw a'e. A'e mehe a'e teko a'e wà, a'e ma'e kwaw 'ymar a'e wà, nuze'eg zemueteahy kwaw penehe a'e wà nehe, ta'e amogwer ukwaw putar pekatu haw a'e wà nehe xe. **16** Ikatu 'ym ma'e iapo har a'e wà, Zurupari hemiruze'eg romo wanekon a'e wà. Uzapo kar wemiapo putar haw wanupe a'e. Wazar romo hekon a'e. Peiko Zezuz rehe uzeruzar ma'e romo kury. A'e rupi Zurupari nuiko kwaw pezar romo kury. Pepytu'u ikatu 'ym ma'e iapo re nehe kury. Pepuner wyzài ma'e iapo haw rehe nehe. — Azapo putar te ikatu 'ym ma'e nehe kury, ta'e naheta kwaw hezar ihewe a'e kury xe, peze zo nehe. Peiko Tupàn hemiruze'eg romo tuweharupi nehe, ikatu ma'e zutyka'i iapo pà nehe. **17** Pezeruze'egatu teko wanehe upaw rupi nehe. Pezamutar katu amogwer uzeruzar ma'e pe wà nehe. Peksye Tupàn wi nehe, heruzar pà nehe. Pemuwate katu peywy rehe har wanuwihaw ikàg wera'u ma'e nehe no.

Teko upuraraw kar py ma'erahy peme a'e wà kury

18 Aze'eg putar amo pe uma'ereko e ma'e wanupe kury. Peruzar pezar waze'eg nehe. Pemuwate katu pe wà nehe. Aze ikatu peme wà nehe, ikatu ma'e iapo pà peme wà nehe, pemuwate katu pe wà nehe. Aze na'ikatu

kwaw peme wà nehe, aze upuraraw kar ma'erahy peme wà nehe, pemuawate wiwi pe wà nehe no. (Ta'e pezar romo wanekon a'e wà xe.) **19** Aze pekaw Tupàn hemiapo putar haw nehe, aze pezapo nehe, a'e mehe teko upuraraw kar putar ma'erahy peme wà nehe. A'e mehe Tupàn uzapo putar ikatua'hy ma'e peme nehe, pemurywete kar pà nehe. **20** Aze pezapo ikatu 'ym ma'e pezar wanupe nehe, aze a'e re pezar pepetek a'e wà nehe, Tupàn nuzapo kwaw ikatu ma'e peme nehe. Aze xo ikatua'hy ma'e zo pezapo pezar wanupe nehe, aze a'e re pepetek wà nehe, a'e mehe Tupàn uzapo putar ikatu ma'e peme nehe, pemurywete kar pà nehe. **21** Ta'e Tupàn penenoz a'e xe, ikatua'hy ma'e iapo kar pà peme a'e xe. Ta'e Zaneruwihawete Zezuz upuraraw ma'erahy kwer penekuzaromo a'e xe, pepyro haw rehe a'e xe. A'e rupi, peiko izàwe nehe. Pezapo ma'e hemiapo kwer zàwenugar nehe. **22** Nuzapo pixik kwaw ikatu 'ym ma'e a'e. Nahemu'em pixik kwaw teko wanupe. **23** Tuwihaw uze'eg zemueteahy hehe wà. Nuze'eg zemueteahy kwaw wanehe a'e. Upuraraw kar ma'erahy tetea'u izupe wà. — Aze'pyk putar penehe ihe nehe, ni'i kwaw wanupe. — Tupàn wexak wanemiapo kwer a'e. Uze'pyk putar wanehe nehe, ta'e pureruze'eg ma'e ikatua'hy ma'e romo hekon a'e xe, i'i wanupe. **24** Zaneruwihawete umàno ywyrà kanetar rehe a'e, zaneremiapo kwer ikatu 'ym ma'e hekuzaromo a'e. A'e rupi zapuner ikatu 'ym ma'e iapo re zanepytu'u haw rehe kury. Zapuner ikatua'hy ma'e iapo haw rehe tuweharupi nehe. Zauxiapekwer umugaz Zezuz a'e wà, izuka 'ym mehe a'e wà. Upuraraw ma'erahy kwer a'e, a'e rupi zanekatu Tupàn pe zane kury. **25** Aze naheta kwaw Àràpuhàràn wanehe uzekaiw ma'e wà nehe, Àràpuhàràn ukàzym putar ka'a pe wà nehe. Kwehe mehe peiko Àràpuhàràn ka'a pe ukàzym ma'e kwer wazàwe. Tupàn penerur kwez Zezuz pe kury. Peruzar penehe uzekaiw ma'e peiko kury. Peiko Àràpuhàràn wazàwe. Wamon'o'gar zàwenugar romo hekon a'e. Pepyro tatahu wi.

Pet uze'eg hemireko ma'e wanupe a'e kury, imen ma'e wanupe no

3 ¹⁻² Aze'eg putar kuzàgwer wanupe ihe nehe kury. Peruzar pemen pe wà nehe. A'e rupi aze Tupàn ze'eg rehe uzeruzar 'ym ma'e romo wanekon wà nehe, wexak putar penemiapo kwer ikatu ma'e wà nehe, uzeruzar putar hehe wà nehe no, pekatu haw hexak ire wà nehe. Aze pemume'u Tupàn ze'eg wanupe nehe, ikatu nehe. Aze napemume'u kwaw wanupe nehe, ikatu nezewe mehe nehe no. Ta'e wexak putar penemiapo kwer ikatua'hy ma'e wà nehe xe. — Azeharomoete heremireko umuwete katu Tupàn a'e, i'i putar peme wà nehe.

3 — Hepurexak kar wer hepuràg eteahy haw rehe amogwer wanupe nehe, a'e rupi azekàmuguz katu putar nehe, amunehew putar ita hekuzar katu ma'e nehe no, amunehew putar heropoz ipuràg eteahy ma'e nehe no, peze zo nehe. **4** Tàrityka'i penopoz izemàner putar nehe. Ita hekuzar katu ma'e or her ma'e ukàzym putar pewi nehe. Pepuràg eteahy haw nezewegatete no. — Ipuràg eteahy kwez kuzà, ni'i kwaw Tupàn peme. Nuexak kwaw pepuràg eteahy haw. Aze peruzar pemen nehe, a'e mehe pekatu putar Tupàn pe nehe. Aze pezapo ikatu ma'e amogwer wanupe nehe, a'e mehe pekatu Tupàn pe nehe. **5** Kwehe mehe kuzàgwer a'e wà, Tupàn imuwete har a'e wà, Tupàn rehe uzeruzar ma'e a'e wà, weruzar umen a'e wà. A'e rupi ipuràg eteahy a'e wà. Ikatu Tupàn pe wà. **6** A'e kuzà Xar her ma'e nezewe hekon a'e no. Weruzar umen a'e. Àmàrààw wiko imen romo. — Hezar, i'i Xar umen pe. Pe no zàkwà wà. Peiko putar Xar hemiàriro wazàwe nehe, aze pezapo ikatu ma'e peho peiko nehe, aze napekyze kwaw ma'e wi nehe no.

7 Aze'eg putar awa kwer wanupe kury. Penemireko na'ikàg kwaw pezàwe a'e wà. A'e rupi, — Pezekaiw katu wanehe nehe, a'e peme. Pemuawate katu penemireko pe wà nehe. Ta'e a'e wà nehe no xe, wiko putar Tupàn pyr tuweharupi a'e wà nehe no xe. Ta'e Tupàn umuigo kar putar uze'pyr a'e wà nehe no xe. Pezekaiw katu wanehe nehe,

wamuawate katu pà nehe. Aze peruzar ko ze'eg nehe, Tupàn penenu putar nehe, izupe peze'eg mehe nehe.

Pezapo zo ikatu 'ym ma'e nehe, peme ma'erahy ipuraraw kar har wanupe nehe

8 Tuwe pitài zo pema'enukwaw paw nehe, penemigwaw nehe no. Pezeamutamatar katu nehe. Peiko imu'e katu pyrer romo nehe, pepuruzukaiw zo amo wanupe nehe. 9 Aze amo uzapo ikatu 'ym ma'e newe nehe, ezapo zo ikatu 'ym ma'e izupe nehe. Aze amo uze'eg zemueteahy nerehe nehe, eze'eg zemueteahy zo hehe nehe. Eze'egatu izupe nehe. — Tuwe Tupàn uzapo ikatuahty ma'e newe nehe, ere izupe nehe. Ta'e nezewe i'i Tupàn kwehe mehe a'e xe, nerexak mehe a'e xe. — Azapo putar ikatuahty ma'e newe ihe nehe, i'i newe.

10 Nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer a'e.

Aze awa heko wer hurywete
ma'e romo nehe,

Aze uputar weko àwàm ikatu
ma'e nehe,

Tuwe nuzew'eg zemueteahy kwaw amo
wanehe nehe, amo wanupe nehe.

Tuwe upytu'u wemu'em ire nehe.

11 Etyryk ikatu 'ymaw wi nehe.
Ezapo xo ikatu ma'e zo nehe.

Ekar zeàmàtyry'ym 'ymaw.
Epytu'u zo hekar ire nehe.

A'e mehe erehem putar izupe nehe.

12 Ta'e Zanezar uzekaiw katu
wanehe a'e xe,

Ikatu ma'e iapo har wanehe a'e xe.
Uzeapyaka waze'eg rehe a'e no,

Izupe waze'eg mehe a'e no.

Uzeyyk putar ikatu 'ym ma'e iapo
har wanehe a'e nehe no,

Wàmàtyry'ym pà a'e nehe no.

Uzeruzar ma'e upuraraw putar ma'erahy wà nehe

13 Aze pepurapo wer tuwe ikatuahty ma'e rehe nehe, teko nuzapo kwaw ikatu 'ym ma'e peme a'e wà nehe. 14 Aze teko upuraraw kar ma'erahy penemiapo ikatu ma'e rehe peme

wà nehe, penurywete nehe. Pkyze zo teko wanuwi nehe. Ma'e azapo putar nehe, peze zo nehe. 15 Pemuwete katu Zanezuwihawete nehe. Pemuigo kar pezar romo nehe, heruzar pà nehe. Aze amo upuranu penehe wà nehe, wyzài 'ar mehe wà nehe, — Mâràzàwe tuwe erezeruzar Zezuz rehe, aze i'i peme wà nehe, pemume'u pezeruzar haw wanupe nehe. 16 Imume'u mehe peze'eg ahyahy zo wanupe nehe. Pemuwete pe wà nehe, wanupe peze'eg mehe pe wà nehe. Pezapo zo ikatu 'ym ma'e nehe. A'e mehe, aze amo uze'eg zemueteahy penehe wà nehe, a'e re imaranugar putar uze'eg zemueteahy re wà nehe. — Zezuz tuwihawete hemiruze'eg romo wanekon wà. Xo ikatu ma'e uzapo wà, i'i putar peme wà nehe. 17 Aze pezapo ikatu 'ym ma'e nehe, aze a'e re teko upuraraw kar ma'erahy peme wà nehe, na'ikatu kwaw nezewe haw Tupàn pe nehe. Aze pezapo xo ikatu ma'e zo nehe, pekatu putar Tupàn pe nehe. Aze Tupàn numupytu'u kar kwaw teko peme ma'erahy ipuraraw kar ire wà nehe, pepuraraw a'e ma'erahy nehe. Ta'e pekatu Tupàn pe pe xe. 18 Ta'e Zanezuwihawete a'e ae a'e xe, umàno penekuzaromo a'e xe. Pitài haw umàno ikatu 'ym ma'e hekuzaromo. Numàno wi pixik kwaw nehe. Ikatuahty. Umàno teko ikatu 'ym ma'e wanekuzaromo. Ta'e ipureraha wer wanehe Tupàn pe xe. Zauxiapekwer uzuka a'e wà. Imàno re Hekwe uzewyr wi wetekwer pe. A'e rupi ukweraw wi umàno re. 19-20 Hekwe uze'eg oho amogwer tekwe wapyr a'e, imunehew pyrer wapyr a'e, wamunehew paw pe a'e. Kwehe mehe Tupàn uzapo kar kanuhu uhua'u ma'e Noe pe a'e. — Tupàn umugyr kar putar àmànuhu a'e nehe, i'i Noe teko wanupe a'e. — Pepytu'u ikatu 'ym ma'e iapo re nehe, i'i wanupe. Nuzekaiw kwaw izew'eg rehe wà. Nuweruzar kwaw Tupàn ze'eg wà. A'e rupi Tupàn uzeyyk wanehe a'e. Umugyr kar tuwe àmànuhu wanupe a'e, wamumaw pà. Xo Noe zutyka'i numàno kwaw a'e wà, ta'e wixek kanuhu pupe a'e wà xe. Noe iànàn uzepyro 'y wi nezewe a'e wà. Amogwer teko umàno paw rupi wà. Wanekwe oho tekwe

wamunehew paw pe wà. Zezuz Hekwe oho a'e tekwe wapyr a'e, umàno re a'e. Umume'u wi Tupàn ze'eg wanupe.

21 Zaneze'eg wer nezewe teko wanupe. — Tupàn zanepyro tatahu wi a'e, zane'e wer wanupe. A'e rupi zazemuzahazahak kar zane. Zanezemuzahazahak kar mehe, — Zanekatu Tupàn pe zane kury, za'e teko nànan. — Aruzar putar Tupàn ihe nehe kury, azapo putar hemiapo putar haw ihe nehe kury, za'e wanupe. Tupàn zanepyro zanezemuzahazahak kar mehe a'e, ta'e umugweraw kar Zezuz Zanezuwihawete a'e xe. **22** Uzeupir Zezuz Zanezuwihawete oho ywate a'e. Wapyk in Tupàn awyze har rehe kury. Tupàn heko haw pe har wanuwihaw romo hekon kury. Weruze'eg amogwer ikàg ma'e ywate har wanereko wà no.

Zanekàg putar nehe

4 ¹Zanezuwihawete Zezuz upuraraw ma'erahy tetea'u a'e, ko ywy rehe wiko mehe a'e. Umàno zanerekuzaromo. Xikwaw heko awer. A'e rupi aze xipuraraw ma'erahy nehe, zanekàg putar nehe no. Zezuz hemipuraraw kwer rehe zanema'enukwaw mehe nazanepurapo wer kwaw ikatu 'ym ma'e rehe zane. **2** Ko ywy rehe peneko mehe pezapo penemiapo putar haw peho peiko pe, ikatu 'ym ma'e iapo pà pe. Pepytu'u iapo re nehe kury. Peruzar Tupàn nehe kury, hemiapo putar haw iapo pà nehe kury. **3** Izypy mehe peiko uzeruzar 'ym ma'e wazàwe, ta'e pezapo penemimutar peho peiko xe. Peho penemireko 'ym wapuhe pemen 'ym wapuhe. Xo a'e ma'e zo peputar no. Peka'u no. Pezapo mai'u haw uhua'u ma'e no, pema'i'u e pà no. Pezapo kàwiah'y i'u haw mynykaw uhua'u ma'e no. Pe'u e kàwiah'y no, peka'u pà no. Pezapo ikatu 'ym ma'e no, Tupàn a'ua'u wamuwete katu pà no. **4** Ko 'ar rehe kury, uzeruzar 'ym ma'e a'e wà kury, ipytuhegatu a'e wà kury, ta'e napezapo kwaw agwer ma'e izypy mehe arer kury xe, ta'e napeiko kwaw wazàwe kury xe. **5** Amo 'ar mehe Tupàn uzepyk putar wanehe nehe, penehe uze'eg

zemueteahy ma'e wanehe nehe. Ta'e ukwaw teko wanemiapo kwer paw a'e xe. Ukwaw wikuwe ma'e wanemiapo kwer paw rupi a'e. Ukwaw umàno ma'e kwer wanemiapo kwer paw rupi a'e no. Amo 'ar mehe umume'u putar wanemiapo kwer teko wanuwaw rupi nehe. Uzepyk putar ikatu 'ym ma'e iapo arer wanehe nehe no. **6** Kwehe mehe amo umume'u Tupàn ze'eg puràg amo teko wanupe a'e wà. Henu arer uzeruzar Zezuz rehe wà. A'e re uzeruzar 'ym ma'e upuraraw kar ma'erahy a'e uzeruzar ma'e wanupe wà. Xo māràn zo umàno wà. Wamàno re wanekwe upyta Tupàn pyr wà, heruzar pà wà.

Pezapo tuwe Tupàn hemiapo putar haw nehe

7 Uhem etea'i iahykaw kury, ma'e paw imumaw paw kury. Peiko ma'e kwaw par romo nehe. Pezeruze'eg nehe. Nezewe mehe pepuner Tupàn pe peze'egatu haw rehe nehe. **8** Aze xiamutar katu amo zane wà nehe, nazanema'enukwaw kwaw wanemiapo kwer ikatu 'ym ma'e rehe zane nehe. — Puramutar haw upyk ikatu 'ym ma'e tetea'u, za'e zanezeupe. A'e rupi pezeamutamutar katu nehe. **9** Pezemuixeixe kar penàpunàpuz me nehe. Aze amo uzeruzar ma'e uhem penàpuz me wà nehe, pemuger kar a'e pe wà nehe, pemono temi'u wanupe nehe. Peze'eg zemueteahy zo wanehe nehe. — Uma'i'u tetea'u wera'u putar wà nehe, peze zo wanehe nehe. **10** Tupàn umur tuwe Wekwe Puràg zanewe a'e, ikatu ma'e tetea'u iapo kar pà zanewe pitàitàigatu a'e. Uzapo kar amo ma'e amo pe. Uzapo kar amo ae ma'e amo ae pe. Uzeruzar ma'e uzapo amo ma'e izupe pitàitàigatu a'e wà. — Nazapo kwaw Tupàn hemiapo putar haw ihe nehe, peze zo nehe. Pezapo hemiapo putar haw nehe, pezeptywàtywàgatu pà nezewe mehe nehe. **11** Aze amo umume'u Tupàn ze'eg nehe, tuwe umume'u ze'eg azeharomoete har nehe, Tupàn zàwegatete nehe. Aze amo upytywà amogwer wà nehe, tuwe i'i nezewe Tupàn pe nehe. — Emur nekàgaw ihewe nehe. A'e mehe apuner wapytywàgatu haw rehe nehe,

tuwe i'i izupe nehe. A'e mehe teko uze'egatu putar Tupàn rehe wà nehe, penemiapo kwer paw hexak pà wà nehe, ta'e uze'egatu putar Zezuz Zeneruwihawete rehe wà nehe xe.

Uzeruzar ma'e upuraraw ma'erahy a'e wà

12 Hemyrypar heremiamutar wà. Pepuraraw ma'erahy peiko. Pepyтуhegatu zo ipuraraw mehe nehe. Ta'e tuweharupi uzeapo agwer ma'e xe. **13** Penurywete ipuraraw mehe nehe. Ta'e Zeneruwihawete upuraraw ma'erahy kwehe mehe a'e no xe. Aze pemyrypar ima'uhez nehe, pemono putar penemi'u kurer izupe nehe. Nezewegatete pepuraraw ma'erahy peiko Zezuz zàwegatete no. Ta'e upyta ma'erahy ipuraraw pyr peme xe. Ta'e peiko hemiruze'eg romo xe. Penurywete nehe, a'e mehe, aze wexak kar ukàgaw upuràg eteahy haw purupe nehe, penurywete putar azeharomoete nehe. **14** Peiko Zeneruwihawete hemiruze'eg romo. Aze teko uze'eg zemuteahy penehe nehe, hemiruze'eg romo peneko haw rehe nehe, penurywete nehe, ta'e Tupàn Hekwe ikàg ma'e ipuràg eteahy ma'e a'e xe, upyta pepyr a'e xe. **15** Aze amo pepyr har uzuka amo nehe, na'ikatu kwaw Tupàn pe nehe. Aze amo imunar amo ae ma'e rehe nehe, na'ikatu kwaw Tupàn pe nehe. Aze uzapo ikatu 'ym ma'e nehe, na'ikatu kwaw Tupàn pe nehe. Aze uma'e amo ae ima'e nehe, ize'eg 'ym rupi nehe, na'ikatu kwaw Tupàn pe nehe. Aze tuwihaw uze'eg agwer ma'e iapo har wanehe wà nehe, a'e mehe wemiapo kwer rehe ma'erahy ipuraraw par romo wanekon putar wà nehe. Nuiko kwaw Zeneruwihawete hemiruze'eg romo weko haw rehe ma'erahy ipuraraw par romo wà nehe. **16** Peiko Zeneruwihawete hemiruze'eg romo. Aze pepuraraw ma'erahy hemiruze'eg romo peneko haw rehe nehe, pamaranugar zo nehe. — Nekatuahy urewe Tupàn, ta'e ureruwihawete hemiruze'eg romo uruiko ure xe, ta'e — Zezuz hemimu'e, i'i teko urewe wà xe, peze Tupàn pe nehe. (Ta'e peraha Zezuz Zeneruwihawete her pezeupi xe.)

17 Teko wanemiapo kwer imume'u haw 'ar uhem etea'i kury. Tupàn umume'u putar uzeruzar ma'e wanemiapo kwer a'e nehe. A'e re umume'u putar uze'eg puràg rehe uzeruzar 'ym ma'e wanemiapo kwer a'e nehe no. Uze'eg putar tuwe wanehe nehe. Xipuraraw ma'erahy zaiko kury. Uzeruzar 'ym ma'e upuraraw wera'u putar ma'erahy amo ae 'ar mehe a'e wà nehe. **18** Nezewe i'i Tupàn ze'eg kwehe arer a'e. — Zawaiwi katu teko ikatu ma'e tatahu wi wazepyro haw a'e wà. Ma'e Tupàn uzapo putar uze'eg uzeruzar 'ym ma'e wanupe nehe, ikatu 'ym ma'e wanupe nehe, ikatu 'ym ma'e iapo har wanupe nehe. Zawaiwi katu wera'u tatahu wi wazepyro haw nehe.

19 Pepuraraw ma'erahy peiko ko 'ar rehe, ta'e Tupàn numupytu'u kar kwaw teko a'e wà xe, ma'erahy peme ipuraraw kar ire a'e wà xe, ko 'ar rehe a'e wà xe. Napepyro kwaw ma'erahy wi ko 'ar rehe. Pezeruzar tuwe peapo arer rehe nehe, ikatu ma'e iapo pà tuweharupi nehe. — Apupyro putar ihe nehe, i'i zanewe. Zanepyro putar tuwe uze'eg rupi katete nehe amo 'ar mehe nehe.

Pezekaiw katu Zezuz rehe uzeruzar ma'e wanehe nehe

5 **1** Aenoz putar ma'e xe ihe kury, peneruze'egar wanupe ihe kury. Ta'e uzeruzar ma'e waneruze'egar romo aiko ihe no xe. Aexak Zeneruwihawete Zezuz ihe, ma'erahy ipuraraw mehe ihe. Umur putar ukàgaw upuràgaw ihewe a'e nehe. A'e rupi ko ma'e ainoz putar xe peme kury. **2** Àràpuhàràn mono'ogar a'e wà, uzekaiw katu weimaw wanehe a'e wà. Nezewegatete pezekaiw katu Zezuz rehe uzeruzar ma'e wanehe nehe no. Ta'e Tupàn pemuigo kar waneruze'egar romo a'e xe. Hezekaiw wer neremiruze'eg wanehe ihe, peze Tupàn pe nehe. Ta'e nezewe haw Tupàn uputar a'e no xe. — Nahezekaiw katu wer kwaw wanehe ihe, peze zo wanupe nehe. — Xo temetarer hekuzaromo zo ama'ereko putar ihe nehe, peze zo nehe. Pezekaiw wer tuwe wanehe nehe.

3 — Aiko penuwihaw romo ihe, a'e rupi azapo kar putar ma'e teta'u peme ihe nehe,

peze zo penemiruze'eg wanupe nehe. Pezapo ikatuahy ma'e tuweharupi nehe. A'e mehe penemiruze'eg uzapo putar ikatuahy ma'e a'e wà nehe no, pezàwegatete a'e wà nehe no. **4** Àràpuhàràn wamono'ogar a'e wà, uzekaiw katu weimaw wanehe a'e wà. Zaneruwihawete uzekaiw katu zanerehe a'e no. A'e rupi — Àràpuhàràn wanehe uzekaiw ma'e wanuwihaw, za'e izupe. Ur wi mehe umekuzar putar penemiapo kwer ikatu ma'e a'e nehe. Tuwihaw umonehew àkàg rehe har wà. Zezuz umur putar àkàg rehe har zàwenugar peme nehe, penemiapo kwer ikatu ma'e hekuzaromo nehe. Nukàzým pixik kwaw a'e heny haw izuwi a'e.

5 Aze'eg putar kwàkwàmo wanupe kury. Peruzar awa tua'uhez ma'e waze'eg pe wà nehe. Pekatu pezeupeupe paw rupi nehe. — Aiko wera'u pewi ihe, peze zo amogwer wanupe nehe. — Aiko penuwihaw romo ihe, peze zo wanupe nehe. — Aiko penemiruze'eg romo, peze tuwe wanupe nehe. — Aiko wera'u amo wanuwi ihe, aze amo teko i'i wà nehe, Tupàn nupuhareko kwaw a'e teko a'e wà nehe. — Naiko wera'u kwaw amo wanuwi ihe, aze i'i amo teko wà nehe, Tupàn upuhareko katu putar a'e teko a'e wà nehe. **6** — Naiko wera'u kwaw amo wanuwi ihe, peze tuwe Tupàn pe nehe. Ikàg tuwe a'e. A'e mehe amo 'ar mehe nehe, iputar mehe nehe, pemukàg putar a'e nehe. **7** Emono nepy'apy'a katu haw 'ým Tupàn pe upaw rupi nehe, a'e mehe uzekaiw putar nerehe a'e nehe.

8 Peme'egatu nehe. Ta'e tekwe ikatu 'ým ma'e wanuwihaw a'e xe, àzàg wanuwihaw a'e xe, ur zaneraikweromo zawaruhu ài a'e xe. Zawaruhu ipuruzuka wer miar rehe. Nezewegatete Zurupari ipurumupytu'u kar wer zanerehe zanezeruzar ire a'e no. Peruzar zo ize'eg nehe. Zezuz na'ikatu kwaw Zurupari ze'eg heruzar har wanupe. Peiko zo wazàwe nehe. **9** Pepytu'u zo Zezuz rehe pezeruzar ire nehe. Peruzar zo Zurupari nehe. Amogwer uzeruzar ma'e a'e wà no, ywy nààgatu har a'e wà no, upuraraw ma'erahy waiko a'e wà no, pezàwegatete a'e

wà no. **10** Pemumaw putar màràn 'ar ma'erahy ipuraraw pà nehe. A'e re Tupàn a'e, teko paw wapuhareko katu har a'e, penenez har a'e, pemukatu putar a'e nehe. Peiko putar ikàg ma'e romo ipuràg eteahy ma'e romo nehe, Tupàn zàwe nehe, ta'e pezeruzar Zezuz Zaneruwihawete rehe nehe xe. Tupàn pemukatu putar tuwe a'e nehe. Pemukàg putar nehe no, pemuzeruzar kar wera'u pà uzehe nehe no. **11** Tuwe wiko tuwihawete ikàg wera'u ma'e romo tuweharupi nehe. Azeharomoete.

Upaw etea'i kury

12 Xiwàn a'e, hepytywà iko a'e, ko heze'eg imuapyk mehe a'e. Namume'u kwaw ze'eg tetea'u xe peme ihe. Amono kar putar ko hepape peme ihe nehe kury, pemurywete kar pà ihe nehe kury, heremigwaw imume'u pà peme ihe nehe kury. Azeharomoete zanepuhareko katu Tupàn a'e, tatahu wi zanepyro pà a'e. Pezeruzar tuwe hehe nehe.

13 Úzeruzar ma'e Mawiron tawhu pe har a'e wà, Tupàn hemixamixak kwer a'e wà, omono kar uze'eg peme a'e wà no. — Pekatu pa, i'i peme wà. — Pekatu ma, i'i peme wà. Hera'yr Mak a'e no, omono kar uze'eg peme a'e no. **14** — Nekatu pa, peze pezeupeupe nehe, — Nekatu ma, peze pezeupe nehe. Ta'e pezeamutamutar katu peiko xe, ta'e pezamutar katu Zaneruwihawete Zezuz pe no xe, ta'e peamutar katu a'e no xe. Tuwe Tupàn pemupytu'u kar ma'e wi pekyze re nehe, ta'e Zaneruwihawete hemiruze'eg romo peiko pe no xe. Upaw kury. Pet.

